

שם ומספר הקורס : יסודות המשטר בישראל 96-004-15/16/17

שם המרצה: מר גינסבר אפי / ד"ר כהן מאור

שנת הלימודים: תשפ"א סמסטר: א'+ ב' הקף שעות: 2 ש"ש

מטרות ומבנה הקורס:

הקורס סוקר את התפתחותו של המשטר והפוליטיקה במדינת ישראל מתקופת הישוב ועד ימינו, ומאפשר הקניית ידע והבנה על התפתחות מוסדות השלטון, המערכת הפוליטית, ומבנה המשטר והחברה בישראל. ההתמקדות בקורס הינה בשלושה היבטים מרכזיים: טרום המדינה - תקופת הישוב והמעבר מישוב למדינה, מבנה המערכת השלטונית והפוליטית, מהקמת המדינה ועד ימינו ולימוד וניתוח של מאפייני החברה הישראלית, כל זאת באמצעות המושגים והכלים התיאורטיים המקובלים במדע המדינה .

חלוקת נושאי הקורס ע"פ מפגשים :

שיעור מס' 1 - פתיחת קורס - מקורותיה של הדמוקרטיה הישראלית

שיעור מס' 2-3 ימי טרום הקמת המדינה – תקופת הישוב

מושגי מפתח: המוסדות הלאומיים, זרמים אידיאולוגיים בישוב, ההגנה והארגונים הפורשים.

שיעור מס' 4-5 המעבר מישוב למדינה

מושגי מפתח: החלטת כט בנובמבר, הכרזת העצמאות, הקמת צהל ופרוק המחתרות, פרשת אלטלנה, מלחמת העצמאות וסוגית הפליטים הפלסטינאים.

שיעור מס' 6-8 העשורים הראשונים לקיומה של מדינת ישראל

מושגי מפתח: קליטת עליה, תקופת הצנע, מאורעות ודאי סאליב, הסכם השילומים, משפט איכמן.

שיעור מס' 9 המשטר הפרלמנטרי בישראל - שיעור מבוא והקניית מושגי יסוד

מושגי מפתח: משטר פרלמנטרי, משטר נשיאותי, דמוקרטיה ישירה, דמוקרטיה עקיפה, משאל עם

שיעור 10-12 הכנסת – הרשות המחוקקת

מושגי מפתח: תפקידי הכנסת, חקיקה פרטית, המובן הפורמלי והמהותי של החוק, שאילתה, ועדות כנסת, חסינות חברי כנסת : חסינות עניינית, חסינות פרוצדורלית.

שיעור מס' 13-15 הממשלה – הרשות המבצעת

מושגי מפתח: מבנה הממשלה, תהליך הרכבת הממשלה, קואליציה, אופוזיציה, סוגי ממשלות, תקנות לשעת חרום, אחריות משותפת ואחריות מיניסטריאלית.

שיעור מס' 16-18 הרשות השופטת

מושגי מפתח: מקורות השפיטה של ישראל, העקרונות המנחים את הרשות השופטת, מבנה הרשות השופטת, בתי דין מיוחדים, בית משפט עליון, אקטיביזם שיפוטי.

שיעור מס' 19-20 היסודות החוקתיים של מדינת ישראל

מושגי מפתח: מעמדה המשפטי של הכרזת העצמאות, חוקה, פשרת הררי, חוקי יסוד, חוקי יסוד שנחקקו בשנת 1992- המהפכה החוקתית.

שיעור מס' 21-22 המערכת המפלגתית והבחירות בישראל

מושגי מפתח: בחירות יחסיות, בחירות אזוריות, בחירות רוביות, רוב רגיל, רוב מוחלט, מפא"י, חירות, מערכת דו-גושית, המהפך של 1977

שיעור מס' 22-23 האופי היהודי של מדינת ישראל

מושגי מפתח: האופי היהודי במרחב הציבורי, חוקים, סמלים, מוסדות יהודים, הסדר הסטטוס קוו, אזרחות בישראל.

שיעור מס' 24-25 סיכום הקורס.

המלצות קריאה כללית:

דן הורוביץ ומשה ליסק מצוקות באוטופיה. 1990, תל אביב: עד עובד.
דן הורוביץ ומשה ליסק מישוב למדינה: יהודי ארץ ישראל בתקופת המנדט הבריטי כקהילה פוליטית. 1977 תל אביב: עם עובד.
גולדברג, גיורא. המפלגות בישראל. 1992, תל אביב: רמות.
שטאל, אברהם. מתחים בינעדתיים בעם ישראל. תשל"ט עם עובד, תשל"ט: תל אביב
ממשל ופוליטיקה במדינת ישראל, תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"ז,
מדעי החברה.

חובות הקורס ומרכיבי הציון :

נוכחות והשתתפות בדיונים במהלך הקורס.

בסיום הקורס יידרשו הסטודנטים לעמוד בהצלחה במבחן מסכם.

המבחן המסכם מהווה 100% מהציון הסופי

המרצה שומר לעצמו את הזכות להוסיף או לגרוע מחומר הקריאה במהלך הקורס על פי התנהלות הקורס

ושקול דעתו.

שם הקורס באנגלית: Foundations of the Israeli regime

לימודי תעודה
03-7384481
biu-es.ac.il

קמפוס חרדי
077-2753094/8
DesigProg.biu.ac.il

מכינה קדם אקדמית
03-5317956
mechina-kda.biu.ac.il

המדור לזרועות הביטחון
03-5317005/6
mzb.biu.ac.il

המדור לתוכניות מובנות
03-5317957
DesigProg.biu.ac.il

משרד ראשי
03-5318254
DesigProg.biu.ac.il